

LEHET MÁSA VIDÉK!

A LEHET MÁSA POLITIKA tervezett irányvonalai a parlamentben a vidékfejlesztés területén

Hazánk népességének túlnyomó többsége vidéken él, ezért az LMP számára stratégiai kérdés, hogy a vidéken élők életminőségének javulásával növekedjen az ország vidéki területeinek népességmegtartó ereje, ezáltal a lakosság minél szélesebb körének nyújthasson egészséges és biztonságos lakóhelyet a nagyvárosokon kívüli környezetben.

Azonban a jelenlegi tendenciák más irányba mutatnak.

Az elmúlt kormányok óriási hibája a vidék helyzetének olyan szintű rombolása, hogy az mára már kritikussá vált. A legveszélyeztetettebb, legrosszabb helyzetbe a kisfalvak sodródtak, de mára gyakorlatilag minden más vidéki kistelepülés is egyre aggasztóbb állapotban van. A kedvezőtlen jogszabályi környezet és az alulfinanszírozás miatt a vidéken igénybe vehető közszolgáltatások száma csökken, az oktatási és művelődési feltételeket tönkretették, a vidék megközelíthetősége romlik, a fő megélhetést biztosító mezőgazdasági termelést az ésszerűtlen támogatási rendszerek az alacsonyabb munkaerő igényű monokultúrák és a nagybirtokok irányába tolták, s mindez magával vonzotta a népesség elvándorlását. Ennek eredményeként a vidéki közösség összetartó ereje megszűnőben, a szolidaritás eltűnőben van – így a kedvezőtlen gazdasági és politikai környezet társadalmi problémákat hoz magával.

„A néphagyomány tart meg bennünket magyarnak, s a nemzetközi műveltség tesz bennünket európaivá”- mondta Györffy István néprajztudós a „Néphagyomány és nemzeti művelődés” című akadémiai székfoglalójában 1938-ban. Az LMP olyan vidéket szeretne, amelyek ismeri és tiszteli hagyományait, de európai képzettséggel gyakorolja demokratikus jogait, védi környezetét és erőforrásait, technológiailag fejlett szinten áll, hozzájárul a közművelődéshez, és egy felvilágosult vidék önmegőrző jogával építi saját közegét, közösségét, erős nemzeti és vidéki identitással.

Ehhez azonban komoly változtatásokra van szükség...

Meg kell tanulnunk úgy gondolkodni, hogy a vidék nem pusztán mezőgazdasági terület, az élelmiszer előállításának színtere, nem pusztán a biodiverzitást fenntartó élőhely, ahogy a vidékfejlesztés sem pusztán agrár rendszerek fejlesztéséből álló támogatási rendszer. A vidék sokszínű kulturális élettel, az egészséges életmód színtere, a dugók, tömbházak nélküli élet egy alternatívája, amely sok-sok ember életének biztosít teret.

1.) A földtulajdon rendezése

A táj és a vidék megőrzésének stratégiai kérdése a földtulajdon. Az LMP nem támogatja a termőföld nagybirtokos szerkezetű koncentrációját és a külföldiek földtulajdonhoz jutását. Ennek megfelelően a vidékfejlesztési szakpolitika részeként az LMP a földtörvény és az európai uniós csatlakozási szerződés módosításának kezdeményezésével kívánja elősegíteni, hogy a termőföld helyi lakosok, elsősorban életvitelszerűen gazdálkodó emberek kezében/tulajdonában legyen. Az LMP úgy kívánja alakítani az adó és más szabályozási rendszereket, hogy azok segítsék a gazdálkodni vágyó kisgazdálkodói réteg földtulajdonszerzését, hogy a föld ne halmozódjon föl egy-egy kézben, és a szabályozás ne szolgáljon spekulatív szándékú haszonszerzést. Nem az esetleg más országban született, de Magyarországon megtelepedett, életvitelszerűen helyben gazdálkodókat kívánja ellehetetleníteni az LMP földtörvényre vonatkozó javaslataival, de határt szeretne szabni a termőföldet egyszerű árucikként kezelő befektetőknek, legyenek azok külföldi vagy belföldi állampolgárok. Az LMP elkötelezetten diverz tájszerkezetű, elsősorban családi gazdaságként működő termőföldszerzőket akar lehetőséghez juttatni földpolitikájával.

2.) Ésszerű mezőgazdasági támogatási rendszert!

A mezőgazdasági támogatási rendszerek jelentős része a termelők igen kis százalékához jut el. A részlegesen megvalósított rendszerváltás eredményeként a volt termelőszövetkezetek átalakulásakor sokszor olyanok tettek szert jelentős földtulajdonra, akik jövőképében nem az ágazat foglalkoztatási szempontjai vagy az egészséges élelmiszer előállítás volt a cél, hanem a vagyonszerzés. Ennek eredményeként a több ezer hektáros nagygazdák politikai érdekérvényesítő képessége megnőtt, a támogatási rendszereket lobby-eszközökkel a maguk gazdálkodási méretéhez igazítják, mialatt kisgazdálkodók sokasága hagyta abba gazdálkodását, így a mezőgazdaság foglalkoztató ereje kritikusan lecsökkent.

Helyre kell állítani a kistermelők esélyeit, a támogatási rendszernek azt kell ösztönöznie, hogy minél nagyobb számban tudjon a vidéki népesség megélni a mezőgazdaságból, és meg kell szüntetni, mérsékelni kell a sok száz, több ezer hektáros gazdák támogatását - ha az nem párosul komoly foglalkoztató hatással.

Azokat a támogatási formákat is szükséges megszüntetni, melyek nem az ország gazdasági öfenntartó képességét erősítik. Az állami vagyonnal gazdálkodók támogatási rendszerét teljes mértékben átláthatóvá kell tenni, fel kell számolni az állam „egyik zsebből a másikba” jellegű termőföld hasznosítási stratégiáját.

Az LMP azt gondolja, hogy a támogatási rendszereknek azt a célt kell szolgálniuk, hogy az a kistermelőket, családi gazdaságokat, biogazdálkodókat, illetve a közvetlenül helyi piacra termelőket segítse, így a támogatás ne extraprofitot képezzen, hanem egy eszköz legyen, amely csökkenti a piaci esélyegyenlőtlenséget. Segíteni kell a támogatási rendszerek által az élelmiszer-önrendelkezés megvalósítását, a foglalkoztatást, s nem szabad engedni, hogy a vidéki népesség leszakadása folytatódjon. A támogatási rendszerekkel támogatni kell az összefogást, a termelési és értékesítési közösségek létrejöttét, a kis szövetkezeti összefogást!

3.) A táj legyen táj!

A táj és a tájkép rombolása a rendszerváltást követően felgyorsult. A kistelepülések építészeti szabályozásai lehetővé tették a helyi építészeti jelleg megsemmisülését. Az elmúlt évtizedekben a gyümölcsösöket kozmopolita fajták özönlötték el, és a hagyományos gazdálkodási formákat nagyüzemi táblásítások váltották fel. A szántóföldi művelés igényének növekedésével a környezeti adottságokhoz alkalmazkodó tájgazdálkodási formák lehetősége csökkent, és a tanyarendszer jóformán eltűnt.

Az LMP elő kívánja segíteni, hogy olyan helyi szabályozások szülessenek, amelyek védik a faluképet, segítik a tájhoz fűződő fajták újbóli elterjedését az állattartásban, a gyümölcsstermesztésben és a kapcsolódó helyi gasztronómiai termékinálattalban.

Az erdősítésekkel, az ártéri gazdálkodási feltételek javításával, továbbá bölcs vízgazdálkodási fejlesztésekkel kell biztosítani a tájak ökológiai regenerációs képességét. Olyan árvízi védekezést kell megvalósítani, amely műszaki megoldások helyett természetes megoldásokkal segíti elő a tájak vízigényének teljesülését, és a gazdálkodást vízviszatarítás-funkciókkal segíti.

Az LMP fontosnak tartja, hogy elősegítse az árvízi védekezés alternatív megoldásait a gáterősítéssel szemben, de szolgálja a vízviszatarítási célokat is. Az erdős területeken javítani kell az erdők természetes állapotát, elő kell segíteni az erdők közjóléti funkciójának erősödését. Az LMP hathatós lépésekkel kíván tájgazdálkodási törekvéseket segíteni, hogy a gazdálkodási tevékenység ne szegényítse a tájat, hanem ellenkezőleg, a természeti értékek megőrzését és a táji sokféleség védelmét szolgálja.

4.) Jóságot a gyepre!

Az állattartás magyarországi helyzete a rendszerváltás óta kritikus állapotba került, ezzel együtt a vidéki munkahely-fenntartás stratégiai eleme, az agrárium foglalkoztatási szerepe is jelentősen csökkent. Az agrár ágazaton belül az állattartás foglalkoztató szerepe kimagasló, ezért az LMP az állattartás átalakítását célozza meg. Az LMP támogatja azokat a legeltetési állattartási technológiákat, amelyek gépesített infrastruktúra igénye alacsony, így üzemanyag felhasználása is kicsi. A jogszabályi háttér módosításával, az állattartás feltételeinek könnyítésével, a piaci feltételek javításával az LMP igyekszik segíteni azoknak az állattartóknak, akik az intenzív állattartás helyett hagyományos, legeltetési állattartást valósítanak meg. Az LMP segíteni fogja a helyi húsfeldolgozó ipar terjedését azzal, hogy lehetőséget biztosít kisebb, ám hatékony üzemméret kialakítására és működtetésére.

tésére, valamint a közvetlen értékesítés szervezésével piacot kínál a helyi feldolgozóknak.

A legeltetéses állattartás lehetőségeinek bővítésével a gyepek természetes állapotának javulása és a magyar állattenyésztés színvonalának emelése is elérhető az **LMP** nézetei szerint.

5.) Legyen független a vidék - erősebb vidéki gazdaságot!

Magyarország vidéki népessége évszázadokon keresztül volt önfenntartó és autonóm. Nem volt szükség sem Kínából hozott termékekre, sem hipermarketekre ahhoz, hogy a vidéki népesség életfeltételeihez minden biztosítható legyen. Egykoron a város függött a vidék árutermelő, élelmiszer-előállító funkciójától, mára a vidék lett függő központi elosztási rendszerektől, logisztikai központokból kiszállított áruktól.

Erősíteni kell a helyi piacok szerepét! A vidék önfenntartó rendszerét helyre kell állítani, amit a belső, helyi piacok fejlesztése éppen úgy szolgál, mint a helyi nyersanyag-előállításához igazodó ipari fejlesztés. Nem szabad engedni, hogy vidéki térségek külföldi befektetők ipari fejlesztéseitől függjenek, és a tőke áramlásának szokásai veszélyeztessék a foglalkoztatást! Olyan munkahely-fejlesztési programokra van szükség, amelyek azokat a vállalkozásokat támogatják, amelyek döntően helyi tulajdonban vannak, és helyi igényekre termelnek. Helyi termékekre épülő, helyi gazdaságfejlesztést kell megvalósítani, és szakítani kell azokkal a sztereotípiákkal, amelyek vidéken kizárólag agrárfejlesztést tudnak elképzelni. A vidék több mint termőföld: gazdaságfejlesztési potenciál is egyben, amely hozzáértő szemlélettel nem csak az élelmiszeripar számára jelenthet komoly lehetőségeket.

Erősíteni, fejleszteni szükséges a vidéki gazdaságot is, amelynek alapja a feldolgozóipar, az országon belüli igényeknek való megfelelő termelés. Erősíteni kell a vidéki és agrár- turizmus lehetőségeit is, valóban környezetterhelést csökkentő ökoturisztikai szolgáltatások fejlesztésével és olyan falusi turizmussal, amely a helyiek számára tart fenn munkahelyeket.

Olyan vidéki kistérségi energiapolitikát kell megvalósítani, amely a kistérségek környezeti adottságaihoz alkalmazkodik, és olyan ipari fejlesztéseket, amelyek a fenntarthatóságot szolgálják a kiszolgáltatottság helyett!

6.) Helyi piacfejlesztést!

Az **LMP** élelmiszer önrendelkezési elképzeléseinek megvalósítására a vidéki térségek közvetlen értékesítési csatornáinak fejlesztését, helyi piacok építését, bővítését is célul tűzte ki. Az **LMP** azt szeretné, ha a vidéki termékláncok lerövidülnének úgy, hogy a termelőkől közvetlenül a fogyasztókhoz jussanak az élelmiszerek és termékek, így lényege-

sen nagyobb haszon maradjon a termelőknél, és a fogyasztók közvetlen kapcsolatban lehessenek a termelővel. Segíteni kell a termelők piacra jutási esélyeit. Helyi kommunikációval és infrastruktúrafejlesztéssel kell segíteni a helyi piacok forgalmának növelését, és jogszabályi feltételek könnyítésével a közvetlen értékesítési lehetőségek bővülését.

Külön védelemmel útját kell állnunk a multinacionális bevásárlóláncok további piacnyerésének, és a már meglévők esetében pedig megfelelő szabályozással lehetővé kell tenni, hogy a magyar termelők termékei érdemben piaci előnyhöz jussanak.

7.) Jól finanszírozott önkormányzatokat!

Az ország közgazdasági berendezkedése, az elmúlt évtizedekben megvalósított gyakorlati központi elosztási rendszer teljes kudarcát leginkább a vidék helyzete bizonyítja. Csökkenő számú és minőségű közszolgáltatások, tönkremenő és egyre használhatatlanabb közutak, bezárt iskolák, fogyatkozó munkahelyek, csödbemenő önkormányzatok: ezek az „eredményei” az elmúlt két évtized forráselosztási rendszereinek.

A régiók, a városok és falvak, és egyes települések között is hatalmas eltérések vannak az elérhető közszolgáltatások kínálatában és minőségében, attól függően, hogy mekkora a munkanélküliség, milyen az örökölt infrastruktúra, vagy a helyi vállalkozások jövedelmezősége. A hátrányos helyzetű térségek lemaradása növekszik, a helyi szolgáltatások leromlása esetenként a középosztály elköltözéséhez, a hátrányok rögzüléséhez vezet. A helyi önkormányzatok feladat- és hatásköre széles, adóztatásra viszont csak nagyon korlátozott lehetőségük van, így kevés mozgásterük van arra, hogy jó minőségű közszolgáltatásokat nyújtsanak. A lakosság és a civil szervezetek korlátozottan vesznek részt a helyi döntésekben, gyakori, hogy a helyi fejlesztéseket nem a szükségletek, hanem a politikai kapcsolatok döntik el.

Olyan finanszírozási rendszerre van szükség, amely biztosítja a legkisebb településen élők esélyegyenlőségét is, nagyobb mozgásteret ad a helyi döntéseknek, ugyanakkor biztosítja, hogy a közszolgáltatások mindenütt jó minőségűek és elérhetőek legyenek. A jó minőséget a bonyolult és gyakran változó normatívarendszer helyett a szabadon elkölthető források növelése és egyúttal a szolgáltatások eredményességének rendszeres ellenőrzése által javasoljuk biztosítani, az esélyeket kiegyenlítő differenciálás növelésével.

A közforrások bővebb helyi elosztására, jobban finanszírozott önkormányzatokra van szükség! Ki-egyensúlyozott, kiszámítható, bővebb önkormányzati költségvetések kellene, nem szabad engedni, hogy politikától függő pályázati rendszereken múljon egy-egy iskola fűtése, egy-egy járdá elkészülése a vidéki településeken! A kormányzati függőséget meg kell szüntetni a közszolgáltatások finanszírozásában, és nem szabad megengedni, hogy az önkormányzatok működését a rövid távú, országos pártpolitikai megfontolások rángassák! Javítani kell a települések esélyegyenlőségét, és a kistépelülések számára is normatívan kell biztosítani a működés és a településfejlesztés pénzügyi hátterét!

Erősíteni kell az önkormányzatok szerepét a helyi közbiztonság-fejlesztésben, és olyan közösségi alapú közbiztonsági rendszerek kiépítésével kell segíteni az önkormányzatokat, amelyek alkalmasak a rend megtartására.

8.) Helyiekért a helyi adórendszerrel

Olyan helyi adórendszereket kell kialakítani, amelyek javítják az önkormányzatok közvetlen bevételeit, és egyben a helyi kisvállalkozásoknak is segítséget nyújtanak. Nem szabad engedni, hogy az önkormányzatok adókedvezményekkel, ingyenes helybiztosítással segítsék a multinacionális cégek megtelepedését, minek következményeként pénzügyi forrást vonnak meg maguktól, és veszélyeztetik a település fenntarthatóságát. Ellenben el kell érni, hogy az iparüzési adórendszer a helyi kis- és családi vállalkozásokat, kényszervállalkozásokat részesítse előnyben a tőkeerős nagyvállalatokkal szemben!

Lehetővé kell tenni, hogy olyan új bevételei legyenek a helyi közösségeknek, amelyek a közfeladatok helyi megoldását segítik elő, tehát minél több adóforintot a központi elosztási rendszerekből vissza kell adni az önkormányzatoknak!

9.) A közszolgáltatások fejlesztését!

A vidék népességmegtartó erejének alapvető feltétele a jó színvonalú életminőség, aminek szerves részét képezi a vidéken is elérhető közszolgáltatások magas száma és jó minősége. Jelenleg szinte minden vidéki térség jelentősen hátrányos helyzetű bármely városi térséggel szemben. Bezárt filmszínházak, tönkremenő művelődési házak kezdtek a sort, mára sajnos a vidéki életet az orvosi ellátás szűkülése, bezárt iskolák, összevont jegyzőségek, okmányirodák jellemzik.

Ahol nem működik óvoda, iskola, ahol nem praktizál gyermekorvos, ott nincs esélye a gyermekvállalási kedv növekedésének – ott az elvándorlás beindul – és pár évtized alatt kihal a település. Ahol a gyermekek számára nincs elérhető, jó pedagógiai háttér, képesség- és készségfejlesztő lehetőség, ahonnan hiányzik az iskola, ott tartósan nem maradnak meg a fiatal szülők. Biztosítani kell, hogy ahol arra mód van, ott legyen elérhető a gyermekek számára a készség- és képességfejlesztő alapfokú művészeti iskola, nyelvtanítás, az informatikai ismeretek, a lakosságnak érdemi lehetősége legyen a rendszeres sportolásra! Az iskolákat és óvodákat úgy kell felszerelni, hogy az azokban tanuló gyermekek semmilyen hátrányban ne legyenek városi kistépelülésekkel szemben!

Magyarországon nem maradhat település orvosi, postai szolgáltatás és szervezett tömegközlekedés nélkül! Nem lehet olyan település, ahol nem képesek mindent megtenni gyermekeink egészséges testi, szellemi fejlődéséért!

Az LMP helyre kívánja állítani a vidéki térségek közszolgáltatási rendszerét, és közforrásokat kíván biztosítani a kistépelüléseken a gyermekek képzési, oktatási rendszerének fejlesztéséhez.

10.) Javuló vidéki oktatási rendszert!

Hazánk oktatási rendszerének javításáért az LMP átfogó programot készített. A vidék fejlesztéséről szóló koncepciónak mégis szerves részét képezi a kistépelülések oktatási feltételeinek javítása, hiszen az LMP eltökélt szándéka, hogy a falvak, kisközségek oktatási lehetőségeinek helyreállítását önálló szabályozással valósítsa meg. A közoktatást szabályozó törvény módosításával lehetőséget kell biztosítani akár a vegyes évfolyamú „tanyasi iskola” jellegű oktatási intézmények működtetésére, hogy a legkisebb iskolák is működőképesek legyenek. Az LMP fontosnak tartja a gyermekek fejlődését szolgáló gyakorlati oktatást erősítő iskolarendszer megvalósítását, és a szabad gondolkodás, kezdeményezőképes és kreativitás fejlesztését. Biztosítani kell a legkisebb településen is a kisgyermekek készségfejlesztő- és sportlehetőségeit. Nagyon fontos, hogy az iskolákban a tananyagban helyi, praktikus ismereteket adjon át az oktatás, kevesebb absztrakt dolgot tanítson, és több idő legyen a tanulókkal való beszélgetésekre, játékra, közösségi foglalkozásokra.

A kistépelüléseken tanító pedagógusok számára segítséget kell nyújtani, hogy merjenek falusi, kistépelülési iskolát választani munkahelyül, és erre a pedagógus szakképzésben külön fel kell készíteni a hallgatókat. A kistépelülések szűkebb lehetőségei között még inkább érvényesül, hogy a iskolarendszer legfontosabb eleme egy jó pedagógus, ennek okán olyan színvonalú képzést kell biztosítani, hogy valóban jó képességű, elhivatott emberek válasszák ezt a szép, de nehéz szakmát. Ezzel együtt csökkeneni kellene a tanárok adminisztratív terhelését, hogy minél többet a gyerekekkel foglalkozhassanak.

Az LMP fontosnak tartja továbbá, hogy vidéken elérhető oktatási infrastruktúra semmivel ne legyen rosszabb, mint a városi iskoláké, és egyetlen gyerekeknek se kelljen pusztán rossz szervezethez miatt kora hajnalban kelnie, hogy iskolába menjen.

Erősíteni szükséges a kistépelüléseken az iskola közösségi funkcióját is, hiszen ez egyben működhet akár a kultúrházzal, könyvtárral, helyszíne lehet színi előadásoknak és más közösségi programoknak, így a vidéki iskolahálózat épületfenntartására, korszerűsítésére is érdemes lenne komolyabb forrásokat biztosítani.

11.) Községek fejlesztéséért!

A vidéki népesség közös gondolkozását, összefogását és közszerep-vállalását javítani szükséges. Meg kell erősíteni az állampolgárok közvetlen részvételét biztosító intézményeket a helyi döntéshozatalban. Olyan közösségi létezőkre, faluházakra, közösségi házakra van szükség, ahol az emberek összejöhettek, ahol beszélhetnek egymással, és a kistelepülések fejlesztésével kapcsolatos gondolataikat is megoszthatják, ahol színjátszó körök jöhetnek létre, és ami helyszínévé válhat hobby-csoport jellegű összejöveteleknek, népi táncnak, népdal kórusoknak, hagyományőrző csoportoknak.

Arra van szükség, hogy a kistelepülések helyi identitása erősödjön, nyilvánvalóvá váljanak a vidéki élet előnyei a városi élettel szemben. Kell, hogy a lakosság felelősséget érezzen települése sorsáért, nagyobb részt vállaljon jövője kialakításában, és érdemi szerepet kapjon a közelet formálásában. Támogatni kívánjuk a vidéki közösségi létezők fejlesztését, hogy biztosítsuk a közösségi összejöveteleket, a közös gondolkozást és a közművelődés lehetőségeit, hagyományőrző programjait, falunapjait.

Ugyanakkor a szenvedélybetegségek káros melléktermékeként jelentkező közösségromboló eszököket, mint a kocsmban felállított játékgépeket érdemi szigorral kell korlátozni!

12.) Elérhető, megközelíthető vidéket

A vidék megközelíthetősége folyamatosan romlott az elmúlt években. Nem csupán a tömegközlekedés került katasztrófális helyzetbe, hanem a közúthálózat minősége is. A szálfalvak elérhetősége kritikus, a vidéki kistelepülések közúthálózatának közlekedésbiztonsága rossz. Kátyús, sokszor egy sávszélességre csökkenő utak „megoldásaként” a vidék az elmúlt években csak sebesség-korlátozó, egyenetlen úttestre figyelmeztető közlekedési táblákat kapott a valódi megoldások helyett.

Elsőként a tömegközlekedés fejlesztését kell úgy megszervezni, hogy minden kistelepülés minden évszakban jól és könnyen elérhető legyen. Fejleszteni szükséges a vasúti szárnyvonalakat, a vasúttrendszert, és egyre inkább alkalmassá kell tenni a közúti áruszállítás hatékony átvételére. A vasút személyszállító funkcióját is javítani kell, hogy hatékony, színvonalas, kényelmes és biztonságos utazásra legyen alkalmas. Fontos, hogy a családok alternatívát találjanak a tömegközlekedésben az autó használatával szemben.

Az elmúlt évek választási hazudozásainak fő motívuma az autópálya építés volt. Ennek következtében az elmúlt évtizedben az autópálya építési láz jócskán megterhelte az államkasszát, a jövő erőforrásait veszélyeztette, és a közelet tisztasága ellen elkövetett merényletek alapvető eszköze lett.

Ennek a folyamatnak véget kell vetni, hiszen fölösleges az országban segíteni a tranzitforgalom növekedését. A jelenleg közúton zajló áruszállítást vissza kell helyezni a vasútra, és a közútfejlesztésre szánt, csökkenő forrásokat a vidéki települések elérhetőségére kell fordítani.

SEGÍTSÉN! TÁMOGASSON! CSATLAKOZZON!

Kapcsolat:

- **LMP "Vidék Műhely" koordinátor:** Galanics Zoltán (zgalanics@lehetmas.hu), Nógrád megye
- **Az országos választmányban a témafelelősök:** Ivády Gábor (ivady.gabor@lehetmas.hu), Heves megye, Vágó Gábor, Bács-Kiskun megye (vago.gabor@lehetmas.hu)
- **A kiadvány szakmai tartalmáért és szerkesztéséért felel:** Sallai R. Benedek (srb@gportal.hu), Jász-Nagykun-Szolnok megye, szakszövívő
- **Felelős kiadó:** Lehet Más a Politika, "Vidék Műhely". Készült 2500 példányban. Kiadását támogatták az LMP tagjai.
- **További információ:** www.lehetmas.hu

